

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

7. Libertas à peccato, secundum terminum ad quem est vera & propriè dicta libertas arbitrij ad opus bonum. Fit per charitatem iustitiæ, & delectationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

cur sequitur amor ipsius Dei, veritatis, & iustitiae, qui praecipuus omnium istius libertatis factus est. Per hunc amorem, iustitia Deique servus fit, sicut ante per amorem terrenum & huius mundi, peccato seu concupiscentia serviebat. Quantumvis enim animus siue vera, siue servili libertate sit liber, alicui tamen serviat necessitate est. Vel enim est liber a iustitia & servit peccato, vel liber a peccato & servit Deo. Nam ipse amor dei, & iustitia, & veritatis, est servitus eius; Deo enim, seu quod idem est, iustitia & veritati serviri sine amore non potest. Qui enim tantum timore Deo servit & iustitia, adhuc liber a iustitia & peccati servus manet. Haec ergo servitus Dei & iustitia, liberrima servitus veri Domini est, quia liberrimus amor est, & nobilissimus fructus positivus istius libertatis a peccato, si non potius ipsa libertas arbitrii dici debeat, de qua sapientissime

Aug. Liberum arbitrium non evanescit per gratiam, sed servatur, quia gratia sanat voluntatem qua iustitia liberè obligatur. Et in libro de vera Religione:

Non enim per seipsum quisquam hominibus iniustus est, sed per incommutabilem legem (id est veritatem seu Deum) cui quicumque serviunt soli sunt liberi. Et libro de quantitate animae: Quia se libertate dignam facit. Nam ille ab omnibus liberat, cui servire omnibus utilissimum est, & in cuius servitio placere perfectè sola libertas est, Et in libro de moribus Ecclesiae: Dilectione redit in Deum (animus) quia se illi non componere sed supponere affectat. Quod quanto fecerit in instanti ac studiosius, tanto erit levior, atque sublimior, & illo solo dominante liberrimus. Nimirum quia & ipse animus cum sola ei veritas Deus seu iustitia dominatur, fit ut ipse etià omnibus dominetur, quod libertatis est. Vnde in eodem libro paulo post: Iustitia est amor soli amato servitens & propterea rectè dominans, quo amoris igne cum se anima rapit in Deum, super omnem carnificinam libera & admiranda voluabit pennis pulcherrimis & integerrimis pennis, quibus ad Dei complexum amor castus innititur.

Et quia iste amor iustitiae facit hominem esse non sub lege puniente, sed in lege & cum lege delectante spiritu hominis, hinc est, quod esse in lege seu cum lege, velut effectum istius libertatis ponat: Consumptio mortis metu, non timoris necessitate sub lege sed libera voluntate cum lege, consistebuntur qui credunt. Et in Psalmum primū: Iusto non est lex postea ut dicit apostolus, sed aliud est esse in lege, aliud sub lege. Qui est in lege secundum legem agit: qui est sub lege secundum legem agitur, ille ergo liber est, iste servus.

Modus vero quo Deus illam libertatem D veram in arbitrio voluntatis operatur, non ahius est, nisi quia operatur in eo dilectionem iustitiae ac veritatis ac Dei, per quam erigitur anima super omnes concupiscentiae titillationes ac delectationes, ut magis delectata splendore iustitiae incipiat liberè velle bonum, liberè credere, liberè esse in lege, liberè operari iustitiam, liberè diligere Deum, liberè frui Deo: quorum omnium ante aduentum gratiae, deerat arbitrio voluntatis, non minus libertas, quā potestas; quia ingenti pondere terrenarum libidinum deorsum graubatur vincuntque

A tenebatur. stante autem Spiritu Dei, ad omnia ista praestanda liberatur arbitrium, quia viscosum illud vinculum rumpitur, paulatimque magis magisque Dei amore sursum erigente, succenditur. Ex quo fit ut sexcenties Aug. libertatem illam charitati tribuat: in recte faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est charitatis. Et in libris contra Iulianum: Charitas facit liberum ad ea quae bona facienda sunt.

Et quia timor poenae hominibus imperitis eadem opera videtur posse facere; quae facit charitas Dei, & ideo eo animae quoque bene operandi libertatem voluntatis arbitrio posse conferre, ut illam praeposteram tollat opinionem, timori solet opponere charitatem, illique soli praerogativam illam libertatis dare, timori servitutem. Quisquis enim solo timore bonum facit, hoc ipso animam rei terrenae cupiditate possessam esse declarat, quam ut retineat, bonum quod non cum cogit, timore & primitus cupiditate stimulatus facit.

Facit eos, inquit Augustinus, carnalis timor & cupiditas servos, non Evangelica Fides, spes & Charitas liberos. Quod paulo post clarius explicans: si propter illam (terrenam felicitatem) solatur Deus, servilis est iste cultus pertinens ad istos ancillae. Si autem propter ipsum Deum, ut in aeterna vita sit Deus omnia in omnibus, liberalis est servitus pertinens ad filios liberos. Et in litris de sermone Domini

in monte: Liber maior parte servientes timore premebantur: hic autem maxima dilectione liberi nuntiantur. Quod in initio libri dixerat quod Iudaos adhuc timore alligari oportebat, Christianos vero charitate liberari. Et in tractatibus in Ioannē: Haec spes nostra est fratres, ut a libero liberemur, & liberando servos nos faciat: servus enim est ramus cupiditatis (id est peccati) liberati servus efficiatur charitatis. Et declarans quomodo charitas illa liberans servitutem Dei faciat, sic reprimit Christianum de libertate adepta gloriantem: Non dicat Christianus liber sum, in libertatem vocatus sum &c. faciam quod volo, nemo me prohibet a voluntate si liber sum sed si ista voluntate peccatum facis, servus es peccati. Noli ergo libertate abuti ad liberè peccandum, sed utere ad non peccandum. Erit enim voluntas tua libera si fuerit pia (scilicet charitate Dei) eris liber, si fueris servus liber peccati, servus iustitiae, nunc autem liberati a peccato, servus autem facti Deo &c. Et in sermonibus de diversis: Servitus pertinet ad timorem, libertas ad amorem. Et alibi: Si Dominus es auti, facis de illo quod bonum est: si servus facis de te quod malum est. Servum autem te fecit cupiditas, liberum charitas &c. Quare non sit sursum cor liberum sed vide si non amas &c. Et libro de continentia: Ille nobis peccatum (id est concupiscentia peccati) ut paulo ante explicuit non dominabitur. Non enim sumus sub lege bonum quidem iubente, non tamen dante, sed sumus sub gratia, quae id quod lex iubet, faciens nos amare, potest liberis imperare. Et in Psalmos: Salvam fecisti de necessitatibus timoris in animam meam, ut tibi charitate libera serviat. Vnde in libro de natura & gratia: Haec est inquit, lex libertatis non servitutis quia charitatis utiq; non timoris, de qua Iac. Apost. ait: Qui autem perspexerit

in legem

lib. de spir. 30. lib. de vera. 46. lib. de quant. animae cap. 14. lib. de moribus Ecclesiae. 112. 221. 222. 1. 1.

lib. 3. ad Bonif. 44. lib. 7. de sermone domini in monte. 20. lib. 4. 2. tract. 42. in Ioan. lib. 18. de diversis cap. 2. serm. 10. in appud. lib. de continentia. c. 30. lib. de natura & gratia. 57.

in legem perfectam libertatis. Ex quibus patet, esse scripturis & litteris Apostolicis hanc coëtrinam fuisse Augustinum, non suo ingenio commentum esse. Illæ enim sunt, quæ libertatem charitati tribuere solent, illo clamante

Iacobi. 1.

2. Cor. 3.

Galat. 5.

1. Petri. 1.

1. Ioan. 4.

In Psal. 136

Dei. a. de lib. arbit. c. 3.

perfectam libertatem fecit per legem libertatis incipientes iudicari. Et per os Apostoli Pauli: Vbi spiritus Domini, ibi libertas: Non est in ancilla filij, sed libera, quæ libertate Christus nos liberavit. Vos in libertatem vocati estis fratres: tantum ne libertatem in occasione dei cariti. Et qua obsecro illa libertas in quam vocati sumus? Sed per charitatem servite invicem. Et per os Apostoli Petri: Quasi liberi, & non quasi velamen habentes naturalis libertatem, quam libertatem? Sed sicut servi Dei, cui non timore, sed solâ charitate servitur. Perfecta enim caritas servas timore timeri. Porro quia tunc summa caritas est, quare o fructur veritate, quam diligit (amor enim si in o impetu in fructuorem rapitur) hinc in fructuione incommutabilis veritatis summa voluntatis libertas erit. Augustinus: Facile potest demonstrari captivos nos esse. Non enim respiramus in auras illius libertatis: non enim si in puritate veritatis & illa sapientia, que in seipsa natens innovat omnia delectationibus temporalium rerum tentamur. & colla enim quotidie in suggestione illucitatum voluptatum? Vix respiramus, vel in eraticone captivos nos esse intelligimus. Et in libris de libero arbitrio veram arbitrij libertatem & summam explicans: Hæc est libertas nostra, cum isti subduntur veritati per amorem, & ipse est Deus noster, qui nos liberat à morte, id est à conditione seu servitute peccati. Ipsa enim veritas etiam homo cum heminibus loquens ait credentibus sibi: Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei estis, & cognoscetis veritatem. & veritas liberabit vos. Nulla enim re fructur anima cum libertate, nisi quâ fructur cum securitate.

Porro nihil omnino ardentius anima, quam delectationem appetit, hæc enim ratio est, cur omnes animæ motus, siue appetat, siue fugiat, in delectationem velut in requiem omnium ponderum ejus terminetur, ut merito delectatio & suavitas omnium desideriorum fugarumque requies dici possit: Amant requiem, inquit Augustinus, siue pia anima, siue iniqua, sed quæ perveniant ad illud quod amant, plurima nesciunt nec aliquid appetunt etiam ipsa corpora ponderibus suis, nisi quod anima amoribus suis. Nam sicut corpus tandiu nititur pondere, siue deorsum versus, siue sursum versus, donec ad locum, quo nititur veniens conquescat: pondus quippe olei, si dimittatur in aërem, deorsum, si autem sub aquis, sursum nititur: sic anima ad ea quæ amant, propterea nititur, ut perveniendo requiescat. Quam requiem tum ibi, tum alibi delectat esse delectationem. Hinc ergo proficiscitur, quod Augustinus frequentissime libertatem istam charitatis delectationi tribuit, ut tunc hominem in operibus bonis liberum esse dicat, cum Deo, iustitiâ, veritate delectari ceperit, cum suavia sunt divina præcepta, cum Deus & iustitia placet. Quod eodem modo intelligendum est, quo supra diximus ex Aug. tunc arbitrium ad peccandum

esse maxime liberum, quando peccata cum quadam suavitate seu delectatione perpetrantur. Non enim intelligitur illa delectatio, quam anima velut sui desiderij requiem ac terminum appetit, sed illa perit, quæ delectabiliter & suaviter in obiectum rapitur. Hæc enim delectatio seu suavitas non dilungitur ab ipso primo motu amoris, ex quo desiderium & gaudium fuit. Quæ de causa dici solet, nihil esse amore delectabilius: Et August. Tenere eam charitatem, in pleb. non eam, & c. u. d. a. nihil est. Cum enim iste primus amoris ineliberatus motus sit quedam appetibilis complacentia, & quasi coaptatio & congruentia amoris cum bono suo, sicut similis cum eo, quæ sibi simile est, fieri non potest, quin hoc ipso sit amant delectabilis; unde August. Ea quæ facta sunt in tuere, nitare, quare autem, si dist. m. i. es crepelle: si similis ex altero. Hæc autem similitudo ex charitate, quia & Deus est charitas, ut Apostol. ait. Et eam, addit ibi. e. accedere coaptationis. & presentie Dei, quæ animam in te caritas crepelle, quia & caritas Deus est, series quiddam & c. Unde fieri non potest, cum ex ipso, & in ipso primo motu amoris seu complacentia magna sentitur suavitas, quæ ipse actus delectabilis est. Quod ita generaliter verum est, ut non solum in motu amoris, sed etiam corporum, ex congruentia siue similitudine suavitatis atque delectatio fiat. Itaque inquit Aug. se res habent, ut pro immensuâ congruentia, vel delectatione, vel offendat: si delectat dulcis aut suavis dicitur: si autem offendit, amara, siue aspera siue aliena servitute, siue vitia. Ex quo fit, ut nonnullis morbis heminibus mel amarum sit, & pecoribus quibusdam, ut capris, suavis oleaster. Nam procul dubio suavitatis ipsa congruentia facit.

Hæc ergo ratio est, cur August. quem toties paulo ante dicentem audivimus, animam charitate liberam fieri, eandem libertatem delectationis, suavitatis, complacentia quæ tribuatur, ut tunc arbitrium dicatur liberum in bono quando delectabiliter & libenter opus bonum facit. De delectatione sexcenta suppetunt testimonia. Nam in Tractat. in Ioan. cum citasset illud Apost. Condelector legi Dei secundum interiorem hominem, sic subiungit Augustinus: Ecce unde liberi, unde condelectantur legi Dei. Libertas enim delectat nam quandiu timore facis quod iustum est non Deus te delectat. Quandiu autem ut servus facis, non te delectat: delectat te & liberet. Et ut ostenderet in ipso amoris motu hæc esse delectationem: Noli, inquit timere per am. sed ama iustitiâ: monium ibi. potes amare iustitiâ me vel parâ, ut pervenias ad amandam iustitiâ. Et rursus de libertate delectationis. Ergo iam ille ex parte superiore liberum se esse sentiebat, unde dicebat: Condelector legi Dei secundum interiorem hominem. Delectat me lex, delectat me quod iuber lex, delectat me ipsa iustitiâ. Video autem aliam legem in membris meis & c. Et iterum de eadem libertate delectationis: Ex hac parte sentit captivitatem, ubi non est impleta iustitiâ. Nâ ubi condelectantur legi Dei, non captivi, sed legis amicus est, & ideo liber, quia legis amicus. Et in Psalmum sexagesimum septimum tractans illa Scri-

Trist. in Epist.

In Psal. 136

Dei. a. de lib. arbit. c. 3.

Aug. lib.

Tractat. in Ioan.

la Scripturæ verba: *Parasti in tua suavitate egredi-
ti Deus*, pro quo nos legimus: *Parasti in libe-
cedine tua pauperi Deus*; in hunc modum ait:
Hæc est illa suavitas, de qua alibi dicitur Dominus da-
bit suavitatem. & terra nostra dabit fructum suum
vt bonum opus fiat non timore sed amore, non sermi-
dine pœnæ sed delectatione iustitiæ. Ipsa est enim ve-
ra & sana libertas. Et in libro de Spiritu & li-
tera: *Quo spiritu fit in nobis vt non peccare dele-
ctet vbi libertas est*. Et libro primo de nuptijs
& concupiscentia pulcherrime simul & liber-
tatem & delectationem & amorem comple-
ctitur: *Ista delectatio legi Dei secundum interio-
rem hominem de magna nobis venit gratia Dei*. In
ea quippe interior homo nosse renovatur de die in
diem cum in eo proficit perseveranter. Non enim
timor est torquens, sed amor libens. Ibi sumus
veraciter liberi, vbi non delectamur inuiti. Vbi veraciter
libertatem, quæ est in operibus bonis opponit
libertati seruilis, quæ exseritur in operibus
malis. Nam & illa libertas delectatione per-
ficitur ut supra declaravimus. Sed hæc est dif-
ferentia, quod illa seruilis peccati delectatio
etiam invitos maximeque repugnantes tentat
servos suos, cœlestis autem delectatio, quæ
veraciter liberos facit, illa quoscumque invitos
invenit, hoc ipso quo liberos etiam volentes
facit.

In Psalmo 67.

Lib. de Spir. & lit. c. 11.

Lib. de nupt. c. 31.

In Enchirid. c. 31.

Lib. 3. de nupt. c. 30.

Lib. de grat. Christi c. 13.

Lib. de quæst. in aug. c. 34.

Lib. de grat. Christi c. 13.

Ait. Hoc autem duplex beneficium nisi volun-
tatis arbitrio per gratiam conferatur, ipsa vo-
luntas bonum opus neque velle, neque face-
re potest, hoc est, nullo modo habet opus
bonum in potestate. Cum vero hoc fit pro-
priè liberum, ipso Augustino teste, quod habe-
mus, in potestate seu quod facimus cum volumus,
apertissime sequitur, istam libertatem à pec-
cato, hoc est, à concupiscentijs peccatorum,
quam semper Scriptura sacra & Augustinus
inculcant, non mysticam, non improprie di-
ctam, non Christianam tantum, sed esse veram
genuinam & propriissime dictam arbitrij li-
bertatem ad opus videlicet bonum: ad quod
illa libertas tribuit potestatem, qua per se vo-
luntas sicut prorsus caret, ita & boni operis
libertate caret. Quod ipsum multipliciter in
omnibus operibus suis Augustinus docet: *Ad
iuste faciendum liber non erit, nisi à peccato liberatus
esse iustitia caperit servus*. Et continuo: *Sed ipsa
libertas ad bene faciendum, unde erit homini ad deo
& vendito, nisi redimat ille; cuius illa vox est: si vos
silius liberaverit, tunc vere liberi eritis? Quod ante-
quam fieri in homine incipiat quomodo quisquam de
libero arbitrio in bono glorietur opere qui nondum
liber est ad operandum bene? Et rursum: Tunc er-
go efficiamur vere liberi (scilicet ad operandum
bene) cum Deus nos fingit, id est format & creat,
non vt homines, quod iam fecit, sed vt boni homines
fimus, hoc est amantes bonum. Quia enim est
bonus nisi amet bonum? Vt alibi dicit. Et in
Psalmo: Non inonemus vt nihil ametis, sed inonemus
ne mundi in ametis: vt cum qui fecit mundum,
libere ametis. Obligata enim anima amore terreno,
quasi visum habet in pennis volare non potest. Ni-
mirum quia ut addit pennæ non sunt resolutæ
ab omni impedimento. Terrenus enim iste & con-
cupiscentialis amor quem supra diximus, in
in omnes creaturas totumque mundum exar-
descere, impedit ne arbitrium res cœlestes,
hoc est, Creatorem amare possit. Unde detali
homine concupiscentiâ subiugato, & sine gra-
tia liberante considerato dicit Augustinus: *Si
bonus homo esset, aliter esset. Nunc autem quia (ante
gratiam) ita est, non est bonus, nec habet in pote-
state vt bonus sit, sive non videndo qualis esse debeat,
sive videndo & non valendo esse, qualem debere esse se
videt. Quid est, non habet in potestate vt bonus
sit, nisi non habet arbitrium adhuc liberum vt
bonus sit, & bonum operetur? Quod ipse
statim disertis verbis seipsum exponens adij-
cit, & admirationem tollit hominum minus
intelligentium illam arbitrij libertatem, & se
liberos ad opus bonum ante gratiam opinan-
tium: *Nec mirandum est, quod vel ignorando non ha-
beat liberum arbitrium voluntatis, ad eligendum quid recte
faciat: vel resistente carnali consuetudine (id est cõ-
cupiscentia) quæ a violentia mortali successione quo-
dammodo naturaliter molevit, videat quid rectè faci-
endum sit & velit nec possit implere*. Ignorantia quip-
pe illa & concupiscentia vincula, impedimen-
ta, compedes, quibus nominibus ea solet voca-
re Augustinus, potētissima sunt, quæ nemo nisi
sola gratia diripere, & ab eis arbitrij libe-
rare potest. Quod antequam fiat, nulla omnino
potestas**

In Enchirid. c. 36.

In Tract. in Ioan.

Lib. 3. de lib. arb. c. 13.

Ibid.

potestas est in arbitrio ut bonum spiritualiter velit aut operetur. Quae sanè cum ex Scripturis Sacris & Christiana fidei cardinibus cuncta fluant, apertissimè verum est, id quod ex Augustino demonstravimus, libertatem istam à peccato, secundum utrumque terminum à quo & ad quem spectatam, esse veram & propriissimè dictam libertatem, quae voluntatis arbitrium verè & propriè liberum fit, non ad quavislibet actiones, sed ut iustitiam & opus bo-

num velle possit & facere: quantumvis interiori per se alia quadam servili libertate gaudeat, per quam simili planè modo peccato seu concupiscentiae libenter serviat, & opera iniquitatis liberè, quia lubenter ac delectabiliter, operetur, quae à Scripturà & Augustino servitus peccati, & libertas iustitiae dici solet, quemadmodum supra fusè ex ipsius verbis sententiam eius explicuimus.

CAPVT OCTAVVM.

Vberius declaratur natura libertatis. Quid sanitas, quid potestas arbitrij. Vnde nascuntur, ortus, incrementum, fastigium libertatis.

VT vero accuratius intelligatur, quomodo libertas illa à peccato, seu à delectationibus peccandi, tribuat bonae voluntatis & operis potestatem ut arbitrium in bono faciat quod velit, ideoque vera proprièque dicta libertas arbitrij sit ac dici debeat, sciendum est, hanc libertatem non esse aliud quam voluntatis seu arbitrij sanitatem. Sanitatis vero in omnibus rebus illa natura est, ut sit vigor, robor, potentiaque naturarum, eamque potestas operandi cuique naturae congrua consequatur: Animus vero seu voluntas rationalis habet etiam quam maximè sanitatem suam, habet aegritudinem suam, habet operis boni ex sanitate potestatem, habet eiusdem operis ex aegritudine infirmitatem. Sanitas voluntatis, amor est creatoris, aegritudo cupiditas seu delectatio creaturae. Vnde divinisimum istud Augustini de sanitate vitae praesentis: *Charitas, sanitas. Et de sanitate future: Tunc plena sanitas, quando plena charitas.* Et illa sexcenties iterata doctrina, quod concupiscentia quae non diligit nisi creaturam sit morbus, aegritudo & infirmitas voluntatis. Quae de se non pauca diximus in tractatu de concupiscentia. Porro perfecta sanitas quantum ad aegritudinis immunitatem in indivisibili sita est. Omnem enim aegritudinem prorsus excludit: vnde & sanitas perfecta voluntatis nullam omnino aegritudinem cupiditatis admittit. Hoc ipso quippe, quo vel tantillum vitiosi amoris aut delectationis in voluntate irrepit, aut reliquum est, perfecta charitatis perfecta que sanitatis vigor violatur, & hoc ipso succedit loco potestatis infirmitas. Voluntas enim dividitur, & ipsa divisione fit infirma quia resistit sibi. Nec enim plenè vult, nec plenè non vult, hinc lucta, hinc labor, quia ex lucta discerpitur graui molestia. Vna enim tota non est, & hoc adest alteri quod adest alteri. Vnde optimè August. *Cum inhaesero tibi ex omni me sex: anxia scilicet omni concupiscentiae peste quae aliquid nostri hic semper captivum tenet, nisi qua erit mihi dolor & labor. Et via erit vita mea tota plena te. Nunc autem quoniam quem tu implet, subleuas eum, quoniam tu plenus non*

A sum oneri mihi sum. Et alibi orat ut anima sua sequatur se ad Deum concupiscentia visio expedita, ut non sit rebellis sibi. Et per illam dominicae precationis partem: *Libera nos a malo*, hoc à nobis postulari docet, ut liberemur à nobis ipsis ut nihil habeamus in nobis, quod resistat charitati quod repugnet veritati, quod subiacet infirmitati. Nimirum ut ita recolletis in unum Deum viribus voluntatis, quas infirmitas concupiscentiae distraxerat, fiat voluntas sanitate caritatis ut potentissima, ita liberrima ad opus bonum. Nam ipsa sanitas caritatis sicut est potestas eius, ita & libertas, & ideo libertas quia potestas. Hoc enim liberum, quod habemus in nostra potestate, & quod facimus quando volumus.

Ex hac igitur radice nascitur, quod Augustinus libertatem arbitrij ad opus bonum, sapientius ex sanitate proficisci docet; imo ipsam sanitatem esse libertatem eius: *per gratiam sanatio animae abolitione peccati, per animae sanitatem*

B libertas arbitrij, per liberum arbitrium iustitiae dilectio. Quod statim explicans addit: *gratia servat voluntatem, quae in iustitia liberè diligitur.* Et libro de peccato originali: *Erant & legis tempore homines Dei sub gratia delectante, sanante, liberante.* Quibus locis praeclearissimè & brevissimè ordinem exponit quo libertas in arbitrio gignitur, ut ante omnia delectetur, delectatione sanetur, sanitate liberetur: quae quamvis simul fiant, non tamen sine ordine aliquo naturae vel rationis videntur fieri. Vnde & alibi Pelagius arguit, quod *tantumquam saluam, id est, sanam & liberam naturam defenderet, quasi diceret sanam, ideoque liberam.* Istum tamen siue naturae siue rationis ordinem non semper servat Augustinus, sed sicut re ipsa idem sunt, ita nonnunquam illa promiscuè exprimere solet. Nam alibi aduersus eundem orandum esse docet, ut *absolutissima cui nihil addi possit, sanitate, perfecta Dei suavitate, plena libertate perfruamur.* Sanitatem anteponebat suavitati cui eam praecedentibus locis quasi effectum postposuerat. Sed ut sanitatem arbitrij quam charitas ac suavitas tribuit, re ipsa libertatem eius esse significaret, peregre regiè contra Caesarium dicit: *Sicut non est*

Tract. 9. in Epist. Ioan. Lib. de perf. inf. 6. 3.

Lib. 2. de statu naturae lapsae.

Lib. 10. Confess. 6. 28.

Cap. 30.

Serm. 30. de verbis Apost. 6. 4.

Lib. de nat. & lib. 6. 10.

Lib. de peccato orig. 6. 2.

Epist. 106.

Lib. de natura & gratia 6. 18.

Lib. de perf. inf. non est 6. 4.

Handwritten marginal note in the left margin, partially obscured by the book's binding.